

0 GENERELT

01 Dette bladet omhandler toalett- og WC-rom. Bladet viser eksempler på forskjellig utforming av slike rom, både for boliger og offentlige lokaler. Videre går bladet rede for en del av det utstyret som er vanlig i toalett- og WC-rom. Som WC-rom regnes i denne forbindelsen rom med klosett og vaskeservant. I boliger kommer WC-rommet i tillegg til bade- eller dusjrommet.

Til toalettrom regnes alle rom som er utstyrt med stor servant og har plass for av- og påkledning, dvs. rom som gir plass for personlig morgen- og aftenstell. I store boliger med mange familiemedlemmer vil toalettrommet være et supplement til baderommet. Har rommet klosett, kan eget WC-rom sløyfes. WC-rom i bygninger, hvor offentligheten har adgang, må være planlagt slik at minst ett, helst flere, kan brukes av bevegelsehemmede personer i rullestol, kfr. byggforskriftenes kap. 31:35.

02 I de romeksemplene som er tatt med, er sanit rutstyret tegnet inn. Mål på rommene er satt ut fra hva sanit rutstyret og betjeningsarealene krever. De planeksemplene som er tatt med, bygger på undersøkelser foretatt i planlaboratorier i Sverige og Norge. Det kan være aktuelt   fastlegge andre mål dersom hensyn skal tas til eventuelt tilleggsutstyr, flissetting, modulm l, o.l. Hvis andre utstyrsgjenstander skal plasseres på toalett- eller WC-rommet, vil det arealet utstyret og bruken av det krever, føre til andre romdimensjoner.

03 Planl sningsblad A 361.215 omfatter detaljm l, utstyr og betjeningsarealer for hver enkelt funksjon. Bladet omfatter også generelle retningslinjer for planlegging av sanitærrom og bør brukes sammen med dette bladet.

04 I forhold til arealene er bade-, dusj- og WC-rommene sammen med k kkenet boligens dyreste rom. Det er mange bygningsmessige installasjoner og utstyr som går disse dyre. Ved planleggingen av WC-rom er det derfor viktig   ta hensyn til at rommene skal passe ulike brukergrupper i mange livssituasjoner. De fleste ønsker   bo i sin egen bolig også dersom de skulle bli bevegelsehemmede som følge av alderdom, sykdom eller ulykke. Bade- og WC-rommene er, pga. faste opplegg, ofte vanskelige   forandre. Det er derfor viktig at de planlegges med tanke på framtiden, særlig når det gjelder plass. Av hensyn til dette har vi også vist eksempler på rom som er tilpasset bevegelsehemmede. Vi har også tatt med noen eksempler på rom som kan forandres uten store bygningsmessige endringer.

05 Ved bygging av WC- og toalettrom i offentlige lokaler er det viktig at en tar hensyn til at rommene skal kunne brukes av alle. I slike lokaler kan det ikke foretas individuelle tilpassinger for den enkelte brukeren. Derfor må sanit rutstyret være slik at rommene blir generelt anvendelige.

06 Henvisninger

Byggforskriftenes kap. 31:35 om krav til toalettrom o.l. Forskrifter for elektriske anlegg,   490 om elektriske installasjoner i fuktige rom

Blad i Byggforskserien:

A 320.212 Dimensjonering for rullestol

A 361.215 Sanit rrom. Utstyr, hjelpemidler og plassbehov

A 361.216 Baderom

A 361.217 Dusjrom

A 361.220 Individuell tilpassing av bade- og WC-rom for funksjonshemmede

1 UTSTYR

11 Toalett- og WC-rom i boligen kan ha følgende utstyr: Stor servant for ansikts- og kroppsvask, mindre servant beregnet bare for vask av hender, klosett og bidet til fot- og setebad.

Foruten sanit rutstyret må rommet ha en del supplerende utstyr: Kroker, stenger og holdere for håndklær, vaskekluter, såpe, toalettpapir og klosettb rste samt knagger for klær eller badek pe.

I toalett- og WC-rom bør det være speil over servanten. Det bør også være hylleplass. Er bruksarealet knapt, bør toalett- og WC-rom ikke innredes med store skap eller hyllem bler som krever golv plass.

12 I store toalettrom kan det være aktuelt med annet utstyr utover det som er nevnt tidligere. Det avgjørende er rommets bruksområde og den plassen en har til rådighet. Skal rommet brukes til pleie av ansikt, hender og h r, kan rommet være utstyrt med bord og krakk. I tilknytning til dette bør det være speil og frasettingsplass for kosmetikk. På markedet finnes det servanter som kan nedfelles i benkeplater. I store toalettrom vil slike servanter kunne gi gode løsninger som en kombinasjon av toalettbord/servant.

Toalettrommet kan også brukes som stellerom for spedb rn. Det må finnes stellebord og oppbevaringsmuligheter for utstyr i forbindelse med dette.

- 13 I toalett- og WC-rom som skal kunne brukes av funksjonshemmede, kreves det som regel ekstra hjelpemidler. De viktigste hjelpemidlene kan deles inn i fire grupper:

- Toalettforhøyer
- Støttehåndtak
- Klosett med bidet og tørkefunksjon
- Løftehjelpemidler

Innenfor disse gruppene finnes det mange forskjellige typer og modeller. Det er redegjort nærmere for slikt utstyr i planløsningsblad A 361.220.

Av det utstyret som er nevnt, er det særlig løftehjelpemidler som krever ekstra plass.

- 14 I handelen er det et stort utvalg av spesialmøbler og innredningskomponenter til bruk i toalett- og WC-rom. Slikt utstyr kan være et godt supplement til det øvrige sanitærutstyret. Mye av det vi trenger på toalettet, som håndklær, kosmetikk og såpeprodukter, kan oppbevares i skap eller hyller som gjør det lettere å holde orden og oversikt.

Større skapinnredninger for bade- og WC-rom må tas med allerede ved planleggingen av slike rom.

2 UTFORMING AV TOALET- OG WC-ROM

Størrelsen på toalett- og WC-rommet må fastlegges i forhold til de utstyrsenheter og de bruksområdene rommet skal ha. Foruten selve utstyret må det være betjeningsarealer foran og på siden av utstyrsgjenstandene. I tillegg til dette må det være fri golv plass. Til av- og påkledning regner vi et fritt golvareal på 900 mm × 1100 mm som tilstrekkelig. For rullestolsbrukere med vanlige manuelle rullestoler må den frie golv plassen være minimum 1400 mm × 1400 mm dersom rullestolen skal kunne snu.

I toalett- og WC-rom i offentlige lokaler eller bygninger der allmenheten har adgang, må en regne med dimensjonene for større rullestoler. Elektriske rullestoler for utendørs bruk krever et større fritt golvareal for å kunne snu. Den frie golv plassen i slike rom må derfor være minimum 1500 mm × 1500 mm.

Betjeningsarealene for utstyrsenheter og det frie golvareal kan delvis overlappe hverandre. En del av snuplassen for rullestol kan gå inn under servanten der dette er nødvendig av hensyn til romløsningen. I større rom hvor det er plass til flere personer samtidig, må en regne med at det kan bli passasje forbi enkelte utstyrsgjenstander. I slike tilfeller må det regnes med passasjearealer utenom bruksarealene.

Toalett- og WC-rom bør planlegges med 9M dør. Døren bør slå ut fra rommet. Personer med rullestol eller med krykker, stokker, o.l. foretrekker en terskelfri dør.

3 ROMEKSEMPLER

De rommene som er tatt med her, er noen få eksempler på toalett- og WC-rom som kan være aktuelle i boliger eller offentlig tilgjengelige lokaler. Rom med en annen funksjon og annet utstyr vil gi andre mål. Skal større utstyrsgjenstander plasseres i rommet, må disse innpasses i de enkelte planer, og rommene må utvides med den plassen tilleggsutstyret krever. Eksempelene er målsatt i millimeter. Veggengdene er angitt som innvendige rommål til ferdig vegg. Rommene er vist med alternative dørplasseringer.

- 31 WC-rom med håndvask 1,3 m² og 1,5 m².

Fig. 31 a og b viser de to minste rommene i denne eksempelsamlingen. I boliger vil rommene kunne brukes som tilleggsrom til større bade- eller sanitærrom med klosett. Rommene er beregnet for en relativt liten servant (300 mm × 500 mm) for håndvask. Rommene vil ikke være egnet for bevegelsehemmede.

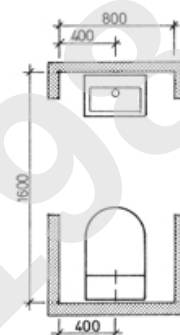

Fig. 31 a
WC-rom 1,3 m²

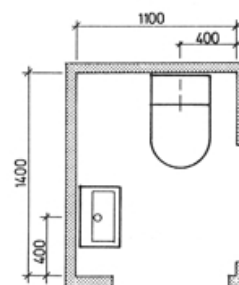

Fig. 31 b
WC-rom 1,5 m²

- 32 Toalettrom 1,8 m² og 2,1 m²

Fig. 32 a og b viser to toalettrom beregnet på vanlig vaskeservant. Rommene kan være supplement til baderommet i boligen. Lettere morgenstell vil kunne foregå her. Rommene kan ikke brukes av personer som er avhengige av rullestol, og de er ikke beregnet for personer med bevegelsehemninger.

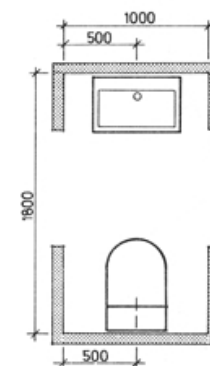

Fig. 32 a
Toalettrom 1,8 m²

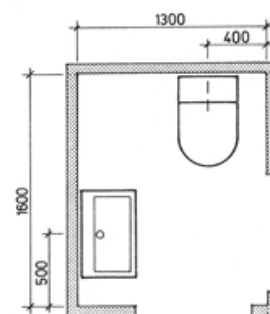

Fig. 32 b
Toalettrom 2,1 m²

33 Toalettrom 2,5 m²

Fig. 33 viser toalettrom beregnet for personer med stoker, krykker eller gåstol. I denne brukergruppen vil enkelte foretrekke å ha servanten nær klosettet, som vist på fig. 33. Den kan da nås mens en sitter på klosettet. Rommet er beregnet for boliger og kan være en løsning der det må foretas en ombygging når plassen er liten. Rommet er for lite for rullestolsbrukere. Rommet bør ha 9M-dør som slår ut.

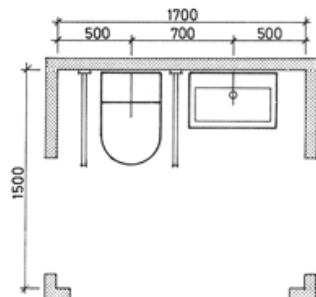

Fig. 33
Toalettrom 2,5 m²

34 Toalettrom 5,1 m²

Fig. 34 viser et toalettrom for personer som bruker manuell rullestol og som selv klarer overflyttingen til klosettet. Det er avsatt plass til rullestolen (900 mm) på den ene siden av klosettet. Denne plassen brukes ved sideveis overflytting til klosettet. I mange tilfeller vil denne plassen også kunne brukes til en dusj. Klosettskålen kan, dersom det er behov for det, trekkes ut fra veggen. Rommet er tenkt brukt i private boliger og kan være en løsning der det blir foretatt en individuell tilpassing til rullestolsbrukere. Døren må være 9 M eller større og slår ut.

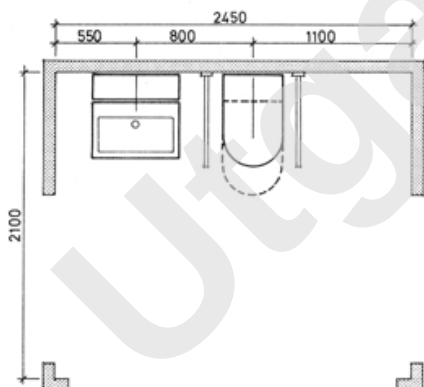

Fig. 34
Toalettrom 5,1 m²

35 Toalettrom 5 m²

Fig. 35 viser et toalettrom som er dimensjonert med tanke på offentlige bygninger og på bygninger der publikum skal ha adgang. Men det kan også tenkes brukt i boliger. Rommet kan brukes av personer som er avhengige av assistanse og som bruker elektrisk eller manuell rullestol. Det er plass på begge sider av klosettskålen, og servanten er trukket ca. 200 mm ut fra veggen

slik at rullestolen kan komme ordentlig innunder. Døren må være 10 M og slår ut. Klosettet er trukket fram slik at forkanten er 850 mm fra veggen.

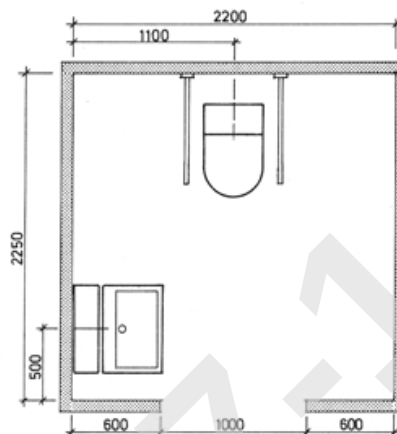

Fig. 35
Toalettrom 5 m²

36 Toalettrom 2 x 3,8 m²

Fig. 36 viser to separate toalettrom hvor det ene har plass for en høyresidig atkomst til klosettet og det andre rommet er speilvendt. Denne løsningen vil kunne erstatte toalettrommet i pkt. 35 i bygninger der publikum skal ha adgang. Rommet er utstyrt med en liten servant (300 mm x 500 mm). Dørene må være 10 M og slår ut. Klosettene er trukket fram slik at forkanten er 850 mm fra veggen.

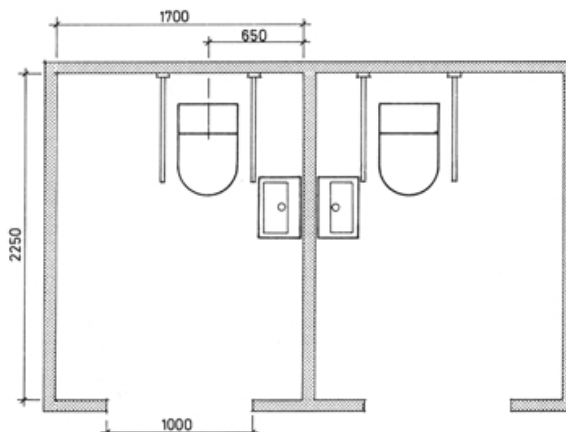

Fig. 36
Toalettrom 2 x 3,8 m²

4 REFERANSER

- 41 Bladet er revidert av Ivar Jørgensen og Magne Olav Torsæter. Det erstatter A 361.218 som ble utgitt høsten 1979.
Redaksjonen avsluttet oktober 1981.